

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci Ondřeje Lovíška *Niccolò Machiavelli – Virtù a politika*

Mgr. Jan Bíba

Jméno Niccola Machiavelliho představuje jednu z největších záhad v dějinách politické teorie, jejíž podstatu se snažili odhalit mnozí. Příčinou této záhady je jistá nejasnost, rozpornost a neuchopitelnost Machiavelliho myšlení. Je vcelku běžné, že i u ostatních velkých postav v dějinách politického myšlení jsou mezi jejich interprety neshody o významu některých klíčových pojmů, na druhou stranu však mezi nimi panuje shoda na základní intenci celého díla: Hobbes ospravedlňuje absolutistický stát, Locke je předchůdce liberalismu atd. Tato shoda však chybí, když obrátíme svoji pozornost na Niccola Machiavelliho.

Kolega Lovíšek se pokusil přijít této záhadě na kloub prostřednictvím rozboru klíčového a nejasného pojmu Machiavelliho politické teorie - pojmu *virtù*. Ve svém rozboru kolega Lovíšek vychází především ze dvou interpretací: jednak z pohledu na Machiavelliho jako zakladatele moderní politické vědy (a tudíž i hrobníka klasického politického myšlení), jak jej prezentují Ernst Cassirer a Leo Strauss, jednak z tzv. cambridgeské školy (Skinner, Pocock, Viroli), která nahlíží Machiavelliho jako nepříliš originálního republikánského patriota.

Formální stránka práce

Předložená práce má 41 stran. Kromě úvodu a závěru je členěna do dvou kapitol, které jsou dále členěny na podkapitoly. Autor správně cituje a uvádí bibliografické údaje. Práce je napsána srozumitelným jazykem bez anakolutů a hrubých chyb. Autorovi však občas unikají interpunkční znaménka a zcela se nevyhne překlepům (např. *zoo politikón* místo *zoon politikón* (str. 11)).

Obsahová stránka práce

Tématem práce je pojem *virtù* v Machiavelliho díle. V první kapitole se kolega Lovíšek zaměřuje na objasnění dialektiky pojmů *virtù* a Fortuna, které tvoří výkladový princip celého Machiavelliho myšlení. Kolega Lovíšek seznamuje čtenáře s proměnami, kterými tyto pojmy prošly v antice a středověkém křesťanství. Na základě tohoto výkladu poté vysvětluje Machiavelliho subverzivní zacházení s těmito pojmy, které představuje východisko i pro Machiavelliho inovace v oblasti politické teorie.

Druhá kapitola je členěna na dvě podkapitoly. Zatímco první se zaměřuje na individuální *virtù* panovníka a její vztah ke klasické politické morálce reprezentované Cicerem, druhá podkapitola se zaměřuje na občanskou *virtù* ve svobodných republikách. Kolega Lovíšek chápe podstatu *virtù* jako „soubor vlastností, které se navenek projevují schopností rozpoznat příležitost, ochotou a schopností využít ji a odhodláním uskutečnit vše, co je za dané situace k dosažení vytčeného cíle nutné.“ (str. 13) V nově nabytých vladařstvích se takováto *virtù* realizuje jistou ekonomii násilí za strany vladaře, v republikách souvisí se schopností občanů jak podřídít se zákonu, tak podřídít své partikulární zájmy obecnému dobru.

Domnívám se, že výklad kolegy Lovíška působí poměrně zdařile a přesvědčivě, přesto mám dvě výhrady.

První souvisí s napětím mezi dvěma obrazy Machiavelliho, které kolega Lovíšek používá (zakladatel moderní politické vědy a patriotický republikán). Tyto obrazy jsou samozřejmě rozporné. Kolega Lovíšek si tuto rozpornost sice uvědomil a přiklonil se k patrioticko-republikánskému pojetí (srovnej např. str. 39), přesto však druhý obraz sporadicky vyplouvá na povrch. (Dočteme se například, že *Vladař* je „v podstatě technická příručka“ str. 14 atd.)

Druhá výtka se týká nedocení významu třídního konfliktu a preference prostého lidu nad elitami pro Machiavelliho pojetí politiky (a to nejenom republikánské!). Kolega Lovíšek se sice o třídním konfliktu zmiňuje ve dvou odstavcích (str. 33 – 34), nepřisuzuje mu však ústřední místo tak, jak to činil sám Machiavelli. Podle Machiavelliho je totiž intenzivní politický konflikt mezi třídou *popolo* a třídou *grandiů* nutnou podmínkou svobody. Zároveň Machiavelli v tomto konfliktu nepokrytě preferuje (na rozdíl od teorie a praxe stávajících liberálních demokracií) *popolo*, protože *popolo* je lepším strážcem svobody a protože v rámci zápasu na rozdíl od tzv. elit formuluje univerzální politický program nedominance.

I přes uvedené výhrady se domnívám, že předložená práce splňuje všechny požadavky kladené na práci bakalářskou a navrhuji ji k obhajobě. Jako odpovídající se mi jeví ohodnotit ji jako **velmi dobrou**.

V Praze, 2. 6. 2012.